

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

9 9 1 7 8 1 1 1

JUNIJ

RUDARSTVO

≡ Izpitna pola ≡

24. junij 1999 / 120 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik in žepni računalnik. Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

MATURITETNI PREIZKUS

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar!

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na oba ocenjevalna obrazca).

V tej izpitni poli je 24 nalog.

Vsako nalogo skrbno preberite in pretehtajte možne odgovore. Tiste, ki Vam bodo delale težave, pustite za konec.

Enačbe in rešitve vpisujte v izpitno polo z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. Naloge pisane z navadnim svinčnikom, se točkujejo z nič (0) točkami.

Pri izračunih je treba prikazati dimenzijsko analizo z enotami.

Odgovore skrbno premislite. Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

A1

Naštejte štiri glavne geomehanske načine preiskovanja tal.

(2 točki)

Odgovor:

A2

Katere od naštetih so raziskave IN SITU? Obkrožite pravilen odgovor:

(2 točki)

- a) trdnost v laboratoriju
- b) sejalne analize
- c) geološka prospekcija
- d) merjenje kalorij
- e) sondiranje vzorca
- f) določanje specifične mase vzorca
- g) jamčenje vzorca z jedrnikom
- h) geoseizmična preiskava
- i) določanje strižne trdnosti

A3

Kateri sta glavni napetosti, ki povzročata deformacijo v tleh?

(1 točka)

Odgovor:

A4

Zapišite imena štirih skupin, na katere delimo rudna telesa po razsežnostih.

(1 točka)

Odgovor:

A5

Navedite štiri stopnje tehnološkega procesa pridobivanja in plemenitenja koristnih mineralnih snovi, pri katerem nastaja jamski prah.

(2 točki)

Odgovor:

A6

Naštejte štiri sestavne dele transporterja z gumijastim trakom.

(2 točki)

Odgovor:

A7

Dopolnite besedilo, ki obravnava izvažalne naprave.

(2 točki)

Ločimo dva različna načina izvažalnih naprav, in sicer izvažalne naprave s _____ in izvažalne naprave s _____. Skipi so velike posode, v katere se iz bunkerjev nasiplje _____ – prvič v jami in drugič na površini ali v vmesnem obzorju. Prednost skipa je v manjši mrtvi masi kot pri prevažanju s kletkami in v manjših presledkih med nakladanjem in iztovarjanjem. Izvažanje s kletkami se uporablja za prevoz _____, _____, _____ v jamo in iz nje.

A8

Navedite šest sestavnih delov enostransko delujoče batne črpalke.

(3 točke)

Odgovor:

A9

Dopolnite besedilo, ki obravnava način delovanja centrifugalnih ventilatorjev.

(2 točki)

Rotor centrifugalnega ventilatorja, ki se vrti z veliko hitrostjo, povzroči, da nastopi zaradi _____ sile na zunanjem obodu lopatic _____, na notranjem pa _____. Sesalna odprtina je v obaksialnem prostoru, ki je lahko samo na eni ali pa na obeh straneh rotorja. Lopatice zajemajo zrak in ga v _____ smeri potiskajo proti obodu kolesa, tu pa izstopa iz rotorja in odhaja v _____.

A10

Spodaj navedenim mineralom dopišite ustrezne formule:

(3 točke)

- galenit.....
- kremen.....
- dolomit.....
- cinabarit.....
- halit.....

A11

Oblika Zemlje.

1. Zapišite izraz za obliko in površino Zemlje.
2. V kakšnem odnosu je s smerjo težnosti Zemlje?
3. Opišite izraz.

(3 točke)

Odgovor:

A12**Obkrožite pravilne odgovore:***(2 točki)*

- a) potresni valovi se širijo iz hipocentra, ki leži največkrat v globini 5 do 10 km;
- b) potresni valovi se širijo iz epicentra, kjer so potresni sunki najmočnejši;
- c) iz hipocentra se širijo podolžni (transferzalni) in prečni (longitudinalni) valovi, iz epicentra pa transferzalni površinski valovi;
- d) vulkan imenujemo tudi ognjenik;
- e) vulkan nastane, kadar ob razpokah v zemeljski skorji magma sili proti površju in se na površje izliva lava;
- f) vulkanski tuf je magmatska kamnina;
- g) vulkanski pepel je piroklastični kamninski prah in pesek s premerom, manjšim od 2 mm.

A13**Dopolnite besedilo:***(3 točke)*

Zemeljske plasti se zaradi _____ pritiskov nagubajo. Najosnovnejša oblika, ki pri tem nastane, je guba. Dvignjeni skladi tvorijo _____, ubočeni pa _____. Pri gubi ločimo osno ravnino, ki seka vse sklade v _____, in os gube, ki je presečnica med _____ in _____.

A14**Podčrtajte magmatske kamnine – globočnine:***(2 točki)*

granit, diabaz, dacit, gabro, tonalit, pikrit, kimberlit, čizlakit, norit.

B1

Zapišite imena petih vezanih sedimentov:

(3 točke)

Odgovor:

B2

a) Zapišite ime za enakomerno-zrnato globočnino. Sestavljajo jo bistveni minerali: kremen, kalijev glinenec, plagioklaz ter značilni minerali biotit, muskovit, rogovača in piroksen. Ležišče v Sloveniji je pri Črni na Koroškem.

(1 točka)

.....

b) Zapišite ime za debelo-zrnato globočnino gabrske skupine. Je svetlo- do temnozeleno, z belimi zapolnitvami med zrnji. Ime je dobila po zaselku pri Oplotnici na Pohorju.

(1 točka)

.....

B3

Dopolnite besedilo:

Kamnina, ki je dobila ime po Andih, je _____. Nastajala je v terciarju ali je recentna _____, drobnozrnata, včasih steklasta, barve je _____ ali _____. V Sloveniji jo najdemo s tufi tudi na _____ (nad Šoštanjem).

(3 točke)

B4

Določite jamski pritisk na podporje, če je nad njim 35 m popolnoma razrušenega premoga s specifično maso 1,3 t na m³.

(4 točke)

B5

Opišite tehniko rezanja profila jamske proge. Skicirajte gibanje glave stroja pri rezanju v nevarnem in nenaravnem območju.

(4 točke)

Odgovor:

B6

S katerimi dejavniki, lahko pravilno oblikujemo jamsko odkopno metodo?
S katerimi merili ocenimo izbrano jamsko odkopno metodo?

(4 točke)

Odgovor:

B7

Skicirajte in opišite, kako se prenaša podporna sila sekcije na podlago.

(7 točk)

Odgovor:

B8

**Naštejte diagrame izvažalnih naprav (odgovor a).
Od česa je odvisen diagram hitrosti (odgovor b)?**

(3 točke)

Odgovor a:

Odgovor b:

CI

Skicirajte razpored pritiska sekcije na podlago in izberite:

- a) pravilen prenos pritiska,
- b) neugoden razpored pritiska,
- c) razpored pritiska, ki povzroča pogrezanje sekcije.

Razložite tudi označbe.

(10 točk)

Odgovor:

C2

Zapišite bistvene lastnosti lignita, rjavega, črnega premoga in antracita (barva, ostanki lesa – lesna struktura, premogov prah, reakcija s KOH, množina vode, spremembe pri sušenju).

(10 točk)

Odgovor:

PRAZNA STRAN